

„Hlas je nejdokonalejší a nejobtížnější hudební nástroj,“ říká Jiří Chvála

20.06.2018

Do Knihy cti bude v červnu uvedeno jméno Jiřího Chvály, uměleckého šéfa Kühnova sboru, který diriguje Kühňata již přes padesát let a přejal tuto funkci po samotném zakladateli profesionálního sbormistrovství u nás. Řeč byla pochopit

Má bydliště nějaký vliv na hudební profesi, kterou jste si zvolil jako svůj životní cíl?

Pro mě určitě ano. Možná je to i tím, že tu bydlela řada významných osobností, s kterými jsem se znal – skladatelé Otmar Mácha a Václav Trojan, skvělá cembalová interpretka Zuzana Růžičková a mnoho dalších filharmoniků, s kterými jsem se často vídal. S Kühňatama jsme tu i často vystupovali, třeba v kostele svatého Prokopa nebo v kostele svatého Rocha v rámci Nekonvenčního žižkovského podzimu. Žiju zde přes padesát let a musím říct, jak se ten Žižkov změnil k nepoznání. Třeba park na Havlíčkově náměstí u radnice je moc pěkný a nevadí mi ani nové budovy, co vznikají. Není to vůbec jednoduché udržet tenhle kolorit v duchaplném stavu, obzvlášť s jeho historií, kdy se tu tak bouralo...

Zrovna letos si připomínáme neveselé výročí 40 let od asanace Žižkova. Jak na ni vzpomínáte?

Bylo strašné sledovat, jak bourají starý Žižkov. Těžce jsme to nesli, i osud Komenského náměstí a její staré školy, s kterou jsme taky spolupracovali. Když vyrostly ty šílené panelové domy a postavily se celé panelové bloky, byly velké obavy, aby to nešlo dál. Vždyť i my, laici, cítili, že se tady děje velká křivda.

Bydlel jste na Praze 3, když už jste vedl Kühnův dětský sbor. Je pravda, že jeho počátky jsou spjaté s Žižkovem?

Zakladatel Jan Kühn byl ze začátku operní pěvec, který působil v Národním divadle a na dalších jiných místech. Jako režisér pracoval také v olomoucké opeře. Přesně se neví, co ho vedlo k tomu, že se rozhodl zcela změnit svou životní cestu. Vzal si do hlavy, že by měl založit sbor. Nebyl totiž spokojený s úrovní sbormistrovství, hlavně se to týkalo intonace. Chtěl vytvořit sbor, který by měl podobnou profesionální úroveň jako tehdejší orchestry. Protože neměl žádnou zkušenost, řekl si, že začne u dětí. Shodou okolností to bylo v době – 30. léta minulého století, kdy vznikala rozhlas, což byla tenkrát instituce s velkou budoucností. V pražském rozhlasovém studiu pracoval dirigent Otakar Jeremiáš, pozdější šéf ND, s nímž se znal, a ten zařazoval do pořadu české národní písně. Ve škole v Lupáčově ulici si vybral skupinku dětí, které začaly v pořadu zpívat. Během krátké doby vzniklo těleso s velkou pěveckou úrovní, které u nás nemělo dosud obdoby. Začal hned pracovat s orchestry České filharmonie. Byl to počátek našeho profesionálního sbormistrovství.

Víte, že Kühnův dětský sbor slaví nyní stejné výročí jako vy?

Ano, je nám oběma 85 let! Jen s tím rozdílem, že já se narodil zrovna, když Jan Kühn sbor založil. A je to

taky 50 let od doby, kdy jsem převzal vedení sboru.

Jak jste se seznámil s Janem Kühnem?

Sešel jsem se s ním v roce 1952 na HAMU, kde byl mým profesorem. Vůbec jsem netušil, že budu mít zájem o sborové zpívání. Vzal mě do Českého pěveckého sboru, kde jsem si vyzkoušel i samotné účinkování ve sboru, abych sám úplně od píky poznal způsob sborové práce. To byla velká škola. Tenkrát čítal sbor okolo 160 členů a měl krásný zvuk, jenž mě uchvátil. Začal jsem vést dělené zkoušky, poté jsem vedl celý sbor. Jan Kühn měl ve mně důvěru.

Čím se již tenkrát Kühnův dětský sbor nejvíce lišil od ostatních pěveckých spolků? Bylo to jen zmiňovaným apelem na intonaci?

Moje maminka mi často říkala, když sbor slyšela z rozhlasu: „Já ho poznám již podle zvuku.“ A je to skutečně tak. Svou čistotou, průzračností, naprosto přesnou intonací, kultivovaností projevu – to je nesmírně těžké skloubit, ale Janu Kühnovi se to povedlo, protože sám byl výborným zpěvákem. Děti zároveň učil zpívat. Vymýtil všechny manýry, šel jen za tou čistotou, jednoduchostí a poctivostí. Pro mě to byla velká zkušenost. Seznamoval děti s tím, jak se tvoří tón, jak správně frázovat...

Říká se, že hlas je nejdokonalejší hudební nástroj. Je to tak?

A doplním taky: nejobtížnější. Není pravda, že by zpěv bylo lehčí než zvládnout hudební nástroj, třeba housle. Na nástroji se můžete spolehnout na určitou jistotu, ale na hlasu není žádná. Každý zpěvák se snaží přijít na to, jak tón správně posadit, vytvořit ho.

Za 85 let, co sbor funguje, se událo ve světě hudby mnoho věcí, třeba masivní nástup pop music. Ovlivnilo to nějak Kühnův dětský sbor?

Dnešní doba se takřka nedá srovnat s první polovinou 20. století. Sbor vznikal, kdy byl obrovský zájem o sborový zpěv. Existovalo značné množství sborů různých úrovní, po nichž není ani vidu ani slechu. Je pravda, že i dnes je tu mnoho poctivých a výborných sborů. Jsou ale spíše komorního charakteru. Dnes již neplatí, aby i méně známý sbor vyprodal několikrát za sebou velký sál jako kdysi. Je to i tím, jak jsem říkal na začátku. Kdysi si každý doma prozpěvoval národní písně, děti si je samy zpívaly, bylo to živé, bylo to v nich. Dnes je znají pramálo a zájem o ně není.

Není to problém i výuky hudební výchovy na školách?

Je a velký. Nejde jen o vzdělání pedagogů, ale hlavně o zájem dětí o samotný předmět. Často učitelé neví, jak učit, aby děti zaujala výuka. Jejich zájem je jiný, jako v celé společnosti. Populární hudba je jiného charakteru, vůbec ji ale nepodceňuju, zvláště když se žánr dělá dobře a zasvěceně. Je tam ale spousta balastu a jednostrannosti.

Čili spojit umělé a neumělé hudbu do jedné vyučovací hodiny, aby z toho nevzniknul guláš, je největší problém?

Víte, je to i tím, že znám řadu interpretů, kteří v dnešní době neumějí ani noty. Kdysi jsem tomu nemohl ani uvěřit. Jeden báječný skladatel a interpret se mi například přiznal, že vše dělá jen podle sluchu. Nedovedl nám dohromady dát předem notový zápis, abychom ho zazpívaly. Proto si i myslím, že hudební výchovu bez znalosti hudební teorie není možné vyučovat.

Přesto ale Kühnův sbor má stovky malých členů, takže nelze říct, že by zájem o národní píseň vůbec nebyl...

Je zázrak, že takové těleso pracuje bez přerušení a na vysoké úrovni už 85 let. Měl jsem obavy začátkem 90. let, kdy se celá sféra kultury značně proměnila, jak to přežijeme. Byli jsme vyvázáni ze svazku s Českou filharmonií. Nakonec jsme našli způsob, začali jsme pracovat na platformě obecně prospěšné společnosti. Podařilo se nám přežít a přišli jsme na to, že rodiče od nejútlejšího věku svých dětí se je snaží někam nasměrovat. Děti u nás začínají zpívat již od 3-4 let a cvičí se v pěvecké přípravě od mala. Dnes máme okolo 950 členů.

Jiří Chvála (*1933) začínal hudební dráhu už za studií (1952) na Hudební fakultě AMU a jedním z jeho učitelů byl i zakladatel Kühnova dětského sboru Jan Kühn, po jehož manželce Markétě v roce 1967 převzal vedení. Během let se dosáhl sbor mnoha významných mezinárodních úspěchů včetně účinkování ve slavné Carnegie Hall či na pódiiích v Mexiku, Singapuru, Malajsii nebo Japonsku. Největším úspěchem je ocenění European Grand Prix z roku 1998 a také absolutní vítězství v mezinárodní sborové soutěži European Broadcast Union ve Wuppertalu z roku 2008. Sbor je zván na nejprestižnější festivalová pódia, vedle samostatných koncertů spolupracuje s předními orchestry a operními scénami. Se sborem nahrál Jiří Chvála přes 50 CD české i světové hudby včetně mnoha rozhlasových a televizních snímků.

Text a foto: Martin Hořna